

Aproximació a la comunitat ornítica de la comarca de la Selva

JOAQUIM VILAGRAN, JOAN VENTURA I ALFONS DELGADO
Col·lectiu Bisaroca

Quaderns de la Selva, 16

•
Any 2004

p. 23 a 27

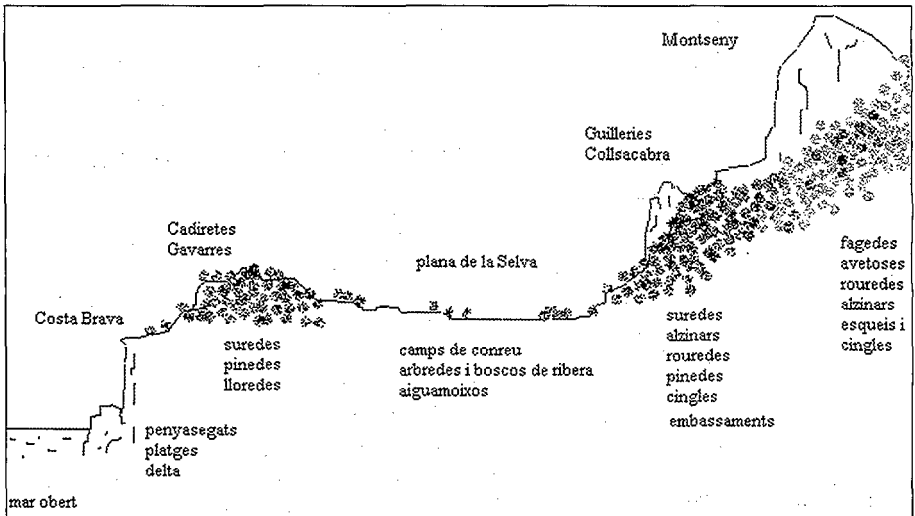

• CENTRE D'ESTUDIS SELVATANS •

La comarca de la Selva, situada al nord-est del país i d'una extensió aproximada de 995 km², té una orografia determinada per les serralades litoral i prelitoral, i per la depressió prelitoral. A la serralada prelitoral s'assoleixen els cims comarcals més elevats: les Agudes, al massís del Montseny, amb 1.706 m, i a Sant Miquel de les Formigues, a les Guilleries, amb 1.204 m.

El clima es divideix en tres tipologies en funció de la topografia. Al litoral és un clima marcadament mediterrani, amb temperatures suaus i precipitacions que s'acosten als 600 mm anuals. A la depressió de la Selva el clima és més humit, al voltant de 770 mm, i les temperatures són força contrastades entre l'estiu i l'hivern. Finalment, a la zona de muntanya interior, les precipitacions són sovint en forma de neu i superen els 1.000 mm anuals, per la qual cosa és el sector amb les temperatures mitjanes més baixes.

La climatologia i els diferents tipus de substrats afavoreixen la presència d'una notable diversitat vegetal, que alhora condiona la presència de la fauna que hi està associada.

La comunitat ornítica a la Selva

Actualment hi ha registrades 283 espècies d'ocells a la comarca, aproximadament la meitat de les quals són reproductores.

El següent llistat, on figuren 10 espècies representatives de 4 transectes SOCC (Seguiment d'Ocells Comuns a Catalunya, programa de seguiment endegat per l'Institut Català d'Ornitologia) a la Selva, permet constatar la diversitat a què fem referència.

Espai – SOCC	Espècie	Estatus a la Selva (1)	Tipus faunístic
Plana agrícola	Perdiu roja	Reproductor comú	Mediterrani
	Xoriguer	Hivernant i reproductor escàs	Antic continent
	Arpella pàl·lida	Hivernant i migrant escàs	Holàrtic
	Siboc	Reproductor escàs	Mediterrani
	Cogullada vulgar	Reproductor comú	Paleàrtic
	Trist	Reproductor comú	Indo-africà
	Tallarol capnegre	Reproductor comú	Turquestà mediterrani
	Capsigrany	Reproductor escàs	Mediterrani
	Pardal xarrec	Reproductor comú	Paleàrtic
	Passerell	Hivernant comú	Europeu turquestà
	Estanys de Sils	Ànec griset	Migrador i reproductor escàs
Corb marí gros		Hivernant comú	Holàrtic
Bernat pescaire		Hivernant comú	Paleàrtic
Arpella vulgar		Migrador escàs però regular	Paleàrtic
Corriol petit		Migrador freqüent	Paleàrtic
Becadell		Hivernant comú	Holàrtic
Blauet		Visitant freqüent, reproductor escàs	Antic continent
Grasset de muntanya		Hivernant escàs	Paleàrtic
Tallarol de casquet		Hivernant i reproductor comú	Europeu
Balquer		Migrador i reproductor escàs	Europeu turquestà
Guilleries mediterrànies (muntanya baixa)	Àguila marcenca	Migrador i reproductor escàs	Indo-africà
	Duc	Reproductor escàs	Paleàrtic
	Cotoliu	Hivernant i reproductor escàs	Europeu
	Merla blava	Reproductor escàs	Paleo-xeromontà
	Còlit ros	Reproductor escàs	Mediterrani
	Tallarol de garriga	Reproductor comú	Mediterrani
	Roquerol	Hivernant i reproductor escàs	Paleo-xeromontà
	Botxí	Hivernant i reproductor escàs	Mediterrani
	Pinsà vulgar	Hivernant i reproductor comú	Europeu
	Sit negre	Hivernant comú, reproductor escàs	Paleàrtic
Guilleries humides (muntanya mitja)	Aligot vesper	Migrador comú, reproductor escàs	Europeu
	Picot garser gros	Reproductor comú	Paleàrtic
	Becada	Hivernant i reproductor escàs	Paleàrtic
	Pardal de bardissa	Hivernant comú	Europeu
	Pit-roig	Hivernant i reproductor comú	Europeu
	Tallarol gros	Reproductor comú	Europeu
	Mallerenga petita	Hivernant i reproductor escàs	Paleàrtic
	Escorxadador	Reproductor escàs	Paleàrtic
	Trencapinyes	Reproductor escàs	Holàrtic
	Pinsà borroner	Hivernant i reproductor escàs	Paleàrtic

(1) dades pròpies

Àrees importants per a les aus

A la Selva podem trobar tres punts calents de diversitat ornítica: el delta de la Tordera, els estanys de Sils i el triangle de la plana localitzat entre Caldes de Malavella, Riudellots de la Selva i Vilobí d'Onyar. Tots tres espais coincideixen a ser zones d'hivernada i a trobar-se inclosos en les rutes que segueixen moltes espècies d'ocells en els seus desplaçaments migratoris, alhora que són refugi per a un grapat d'espècies reproductores escasses.

Una altre àrea important és el conjunt muntanyós i forestat que formen el massís del Montseny, les Guílleries i la serralada del Collsacabra, on trobem una àmplia comunitat d'ocells forestals.

El **tram baix** i el **delta del Tordera** és probablement, de tots tres punts, el de potencial biològic més alt, però també el més degradat d'aquests. El baix cabal, conseqüència de la sobreexplotació dels aqüífers, sovint amb un alt grau de pol·lució, impedeix una dinàmica deltaica natural i empobreix notablement la biodiversitat de la zona. La destrucció de la vegetació de ribera i d'aiguamoll i la pèrdua de terreny degut a la construcció d'infraestructures i equipaments també comporten una greu degradació de la zona. Espècies reproductores com el corriol camanegre (*Charadrius alexandrinus*), el trobat (*Anthus campestris*), la terrerola vulgar (*Calandrella brachydactyla*) i la cuereta groga (*Motacilla flava*) es poden considerar extingides degut a aquesta pèrdua d'hàbitat, i altres com l'agró roig (*Ardea purpurea*), el martinet menut (*Ixobrychus minutus*) i el martinet de nit (*Nycticorax nycticorax*) es troben en perill imminent de desaparició.

Els relleus suaus i l'origen endorreic d'una gran part de la depressió prelitoral fan de la **plana de la Selva** una zona fàcilment inundable i de substrats fèrtils que han estat ocupats per diferents tipus de conreu. Les àrees humides de Vallcanera i els prats de Sant Sebastià, a Caldes de Malavella, són espais restants del que abans devia ser una gran zona d'aiguamoll. La presència de conreus de secà ha permet la presència d'espècies d'espais oberts de requeriments mediterranis, com ara alaudids i lànids entre altres, alhora que suposen una important zona d'hivernada. Per aquest motiu és preocupant l'expansió del cultiu del blat de moro i altres espècies de regadiu. Cal fer esment, també, de la importància dels boscos de ribera i de les rouredes humides i les pollancredes que serveixen de refugi per a algunes espècies. Algunes ocells reproductors destacables d'aquesta zona són el picot garser petit (*Dendrocopos minor*), la guatlla (*Coturnix coturnix*), el gaig blau (*Coracias garrulus*) i el capsigrany (*Lanius senator*).

Inclosos dins la plana selvatana es troben els **estanys de Sils**, la zona humida més important de la Selva. L'extensió de l'estany original que comprenia part dels termes municipals de Maçanet, Sils, Vidreres i Caldes, va ser reduïda històricament mitjançant dessecacions i canalitzacions. Actualment, el projecte de recuperació de l'estany de Sils compta amb l'ajuda d'un programa *Life*. La recuperació de zones inundables i la creació de punts d'aigua permanents ha permès una recuperació

espectacular de l'avifauna en tan sols dos anys. Alguns reproductors destacables dels estanys són l'ànec griseta (*Anas strepera*), el cabusset (*Tachybaptus ruficollis*), el falcó mostatxut (*Falco subbuteo*), el rascló (*Rallus aquaticus*) i el picot garser petit (*Dendrocopos minor*).

El conjunt **Montseny-Guilleries-Collsababra** representa la major superfície forestal de la comarca. Hi predominen les formacions d'espècies al·lòctones per aprofitament forestal i la presència de boscos primitius és residual i molt localitzada. La diversitat ornítica en aquests ambients està directament relacionada amb la composició i maduresa de l'arbrat i la presència de sotabosc. En extensions mono-específiques de coníferes la diversitat ornítica és baixa, tot i que algunes espècies poden assolir densitats elevades, tal és el cas d'algunes mallerengues (*Parus sp.*), mentre que en boscos mixtos de caducifolis la comunitat ornítica s'enriqueix notablement. La presència d'arbres vells amb cavitats i de fusta en descomposició també afavoreix la diversitat ornítica (proporcionen indrets on nidificar i un substrat d'alimentació). Algunes espècies forestals presents són el picot garser gros (*Dendrocopos major*), el picot negre (*Dryocopus martius*), la mallerenga petita (*Parus ater*) i el trencapinyes (*Loxia curvirostra*). El pica-soques blau (*Sitta europaea*) i el pinsà borroner (*Pyrrhula pyrrhula*) són més abundants en boscos caducifolis. Tanmateix, la presència d'extenses zones arbrades representen àrees adequades per a la cria d'alguns rapinyaires forestals, com ara l'astor (*Accipiter gentilis*).

Conclusions

Cal dotar de manera urgent el tram baix i el delta del Tordera, juntament amb l'extrem nord de la plana, d'alguna figura de protecció que permeti conservar-los i gestionar aquests espais per tal de recuperar els seus antics valors, tal com s'està fent amb els estanys de Sils.

Pel que fa a les àrees forestades de les Guilleries i el Collsababra, una gestió forestal que inclogués la presència d'arbres autòctons i de peus d'una certa longevitat, i que alternés les masses forestades amb espais oberts, com ara prats de pastura o de dall, augmentaria notablement la diversitat faunística i florística, alhora que ajudaria a la prevenció dels incendis forestals.

